

Viera Švenková

Modrý encián

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Viera Švenková

Modrý encián

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

Copyright © Viera Švenková 2018
Cover design © Anna Chovanová 2018
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava
e-mail: vsss@stonline.sk
<http://www.vsss.sk>

Kniha vznikla vďaka podpore Literárneho fondu SR

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV
spol. s r. o.

Viera Švenková: Modrý encián
Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická
Obálka Anna Chovanová
Sadzba Anna Chovanová
Tlač TM Turany
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8202-003-1

*Venujem vzácnym priateľkám PhDr. Nine Mikušovej
a doc. PhDr. Eulálii Sedláčkovej, CSc., ktoré financovali vy-
danie mojich kníh*

vďačná autorka

OSTROV SLOBODY

Bolo to už celkom iné mesto. Dávno stratilo podobu, ktorá sa vynárala v spomienkach a v nočnom blúznení: vyblednuté farby na stenách stáročných domov, flakatých ako pancier korytnačky, vzduťatá omietka vytvára vlhkosťou napitú mapu, vypadávajú z nej celé koláče vyhryzené zubom času, pod nohami chodcov sa menia na svetielkujúci prach. Dom pri dome, stena pri stene, plece pri pleci. Súvislý rad domov ako opevnenie, ochrana pred neznámym. V tých dávnych časoch – aspoň z odstupu sa mu tak videlo – mali aj ľudia k sebe blízko.

Ulice zaplavuje jesenné šero, tiene stromov sa v slabom svite lúčok rozplývajú, pohlcuje ich tma. V protismere sa zavše vynorí povedomá postava, pripomína kohosi z minulosti, známe držanie tela, spôsob chôdze, no tvár je cudzia, pohľad nezúčastnený, oči sa nemajú na čom zachytiť. Nepoznáme sa, všetko sa zmenilo, domy sú obnovené, žijú tu iní ľudia. Koľko si pobudol v cudzine? Storočie?

Tú istú otázku dostal aj v Enciáne, keď víno rozviazalo jazyk a všetci boli odrazu kamaráti: každý potrebuje ľudskú blízkosť, preto sem chodíme, preto si tu otvárame dušu, objímame sa navzájom a spolu si poplačeme nad zubom času, ktorý nám skracuje život, užiera z príležitostí, ako malinu zhltnú každú sľubnú možnosť.

– Koľko si to vlastne pobudol v cudzine? Dvadsať rokov? – zaujíma sa Milan.

– Záleží na tom? – odvrkne Tomáš, nemá chuť sa spovedať.

– Čo znamená nejaký ten rok v toku času? – chmúri obočie profesor Jarin. Sám však časový rozvrh dodržiava, každé popoludnie sa s manželkou hodiny povinne prechádza, držia sa popod pazuchy a guľajú sa ulicami ako dve jabĺčka.

– Vlastne... zbytočná otázka, – uzná Stano, obhajca vášnivých diskusií, opilecky sa zaprie laktami o stôl, hlava mu horengá: – Zbytočný problém. Všetko je problém...

– Čím viac problémov, tým lepšie, – rozháňa sa tučnou rúčkou profesor. – Človek sa musí zvrtať. Núti ho to myslieť.

V ten večer sa čas zľutoval, ozdobil sliepňajúci pivničný priestor pestrým hlúčikom žien, vraj učiteľky z neďalekej školy. Jedna z nich mu padla do oka, a keď zahrala hudba, požiadala ju o tanec. Bolo to smiešne, roky netancoval, len sa knísal zboka nabok, ale deva to trpezlivo znášala a podchvílou k nemu zdvihla usmiate oči.

– Ako ste sa ocitli v tomto meste? – vyzvedal, keď sa usadili pri barovom pulte. Prekvapilo, ho, že neodmietla pozvanie na pohárik.

– Narodila som sa tu. – V hlase zachytil čosi známe, aj pohľad mu bol povedomý. Možno bol v mladosti zaľúbený do jej matky alebo staršej sestry. Pekný trapas, ak sa človek zamotá vo vlastnej minulosti, ak sa mu v hlave všetko pomieša. Alkohol vraj dá na chvíľku zabudnúť, no v jeho prípade bol milosrdnejší a odsunul do zabudnutia celú minulosť, najmä ženy, ostala len spomienka na svietielkujúci prach na chodníku, rozdupaný nohami chodcov.

– A mienim tu žiť do smrti, – dodala.

– Aj ja, – pridala sa ochotne, div nevyslovil hlúposť, čo sa tísila na jazyk: pravdaže, najradšej s peknou ženou, napríklad s vami. Zaskočilo ho, že sa také niečo môže v unavenom mozgu vôbec zrodiť.

Hodnú chvíľu spomínali na detstvo, hoci ho prežil v časoch, keď ulice pripomínali dedinu, nad potokom sa pásli husi a z domov opadávala omietka, kým slečna (volám sa Iva, usmiala sa, keď ju vyprovokoval, vy ste Tomáš, tu sa všetci poznáme), oveľa mladšia, už pozná len ulice plné áut. Zato ako učiteľka vie, čo pre človeka znamená detstvo, s úsmevom ju počúval, pravdaže, do troch rokov života je každý z nás génius, prvé roky nás poznačia na celý život, ľudia, ktorí prežijú útle detstvo v pohode, ľahšie prekonávajú prekážky, odolávajú

stresom, na staré kolená ich nedostihne Alzheimer, majú nádej na dlhší život. Ako tvrdil Freud, dieťa je otcom človeka, zážitky z detstva nás ovplyvnia, formujú nás takým alebo onakým spôsobom, niekdajšie dieťa v nás žije do smrti.

– Nádej na dlhší život? Je to taká slasť, dlho žiť? – poznal posmešne.

Načisto ju zmiatol, videl jej to na očiach. Treba si to u nej vyžehliť, hovorí s jemnou devou. V rozpakoch ju znova požiadal o tanec, prehojdajú sa zboka nabok do záverečnej a napokon ju odprevadí nočnou ulicou v nádeji, že ho pozve do izby alebo rovno do postele, no mravnostná polícia usídlená v učiteľskej dušičke zaúradovala: – Žiaľ, kolegyne sa už dvíhajú, odchádzame.

Pomohol jej do kabáta, podala mu ruku a zašvitorila: – Ďakujem a dovidenia!

Vrátil sa k starej kompánii, zachytil čosi o prázdnych pohároch, privolať čašníka a zosunul sa do seba, akoby sa náhle preboril do podzemia, kde doznieval povedomý ženský hlas: Ďakujem a dovidenia! Pripito sa usmial, kto tu spomína prázdne poháre, alkoholu je našťastie v chudobných kútoch sveta vždy dosť, a objednal ďalšiu fľašu.

– Kam sa pohneš, samý problém. Všetko je už problém, – ešte vždy opakoval Stano, vysoko intelektuálna debata nepokročila.

Stále to isté, opakoval si Tomáš, ešte aj ten večný hukot potoka! Motal sa v osvetlenom kruhu pred vchodom do baru, akoby nevedel, ktorým smerom sa pustiť, váhavo vykročil do tmy. Cvičená veverica bežiaci v kruhu, imitácia pohybu na bežiacom páse, na stacionárnom bicykli, vždy a všade to isté, opakoval si, keď sa zobúval v tmavej chodbe, aby nezobudil matku. Čím bola staršia, tým mala ľahší spánok. V tme vrazil do skrine, dvere sa so škripotom rozleteli, z izby sa ozval matkin hlas:

– Čo hľadáš? Včerajší deň?

Stará pani ho odhadla: naozaj sa upriamril na čosi, čo dávno nejestvuje. Oknom dopadá slabý prísvit nočných lúčov, rozptyľujú ho prvé náznaky svitania.

2

Svetobežník Stano sa činí, v minulosti ohuroval malomestskú spoločnosť prednáškami spojenými s premietaním diapozitívov, v časoch technických vymožeností pozýva na vlastnoručne v džungli alebo na púšti nakrútený film. Sála je plná, obecenstvo tvorí miestna inteligencia, samé ženy, úradníčky, učiteľky, unudené manželky miestnych podnikateľov. Stano, pán dôležitý, je vo svojom živle, komentuje obraz na plátne, filmový záznam jednej z početných ciest. Na svete je množstvo úchvatných zákutí, nie každý ich vníma, ale cvičené oko Podtatranca v pravej chvíli stisne spúšť, obdivuje tú krásu, zlatisté saharské pieskové násypy, akvamarínové nórske fjordy, severskú architektúru umelecky zasadenú do prostredia alebo – ako v tejto chvíli – skvost prírody, Bajkalské jazero, najstaršie a najhlbšie jazero na svete, zázrakom zachovaný rezervoár pitnej vody ohrozenej znečistením.

Sálu zaplaví svetlo, nasleduje beseda so slávnym svetobežníkom. Stano obišiel všetky svetadiely, odpovie na každú otázku. Dnešný svet? Na jednej strane nesmierny prepych, na druhej do neba volajúca bieda. Tomášovi padne zrak na známy profil v prednom rade, to dievča (volám sa Iva a vy ste Tomáš, tu sa všetci poznáme), zaskočí ho zhmotnená spomienka, dievčenský štíhly pás zľahka opretý o jeho predlaktie, tu som sa narodila a tu aj ostanem, ale svet ju zaujíma, položí otázku, Stano zoširoka odpovedá, vodné zdroje na planéte sú ohrozené, voda je vzácna, sebecky ňou plytváme, ohrozujeme vlastnú budúcnosť... Rozhorčená deva sa ochotne zapojí, áno, každé sebaobmedzenie, sebazapretie môže pomôcť, ak sa každý z nás niečoho zriekne, či už ide o stravu, parádu, pohodlie, môže sa niečo zachrániť, inak bude aj naša planéta čoskoro pustá ako Venuša alebo Mars, a náhradnú nemáme.

Stano je vo svojom živle, sme egoisti, hovorí sugestívne, akoby mal pred očami nočné ulice mesta plné vykorenených ľudí, čudné časy žijeme, človek ohrozuje sám seba, pracuje

na sebazničení. Dámy prikyvujú, debatujú ešte aj v hlúčkoch na ulici.

Tomáš nemá odvahu počkať na dievčinu a pozvať ju do kaviarne, zamieri do blízkeho baru a dá si turka, cez zanesené sklo pozoruje, ako sa Stano pred vchodom do knižnice lúči s krdľom obdivovateliek a napokon s veľkou kabelou prevešenou cez plece zastane vo dverách.

– Turek? Keby aspoň poriadny kubánek! – precedí cez zuby.
– Ideme! Keruj na ostrov slobody!

V Enciáne je rušno, za vrchstolom sedí vyznávač kubánskeho rumu profesor Jarin. Ak je tu profesor, netreba sa obávať, kto zaplatí, všetko ide na jeho účet. Treba len držať jazyk za zubami, neskákať mu do reči, nehádať sa, keď spomína na mladosť, na roky plné nadšenia, obdivovali sme Che Guevaru, dodnes opatrujem tričko s jeho portrétom, žrali sme Castra, na jeho počesť som nazval tento stôl ostrovom slobody, lebo je to jediné miesto v širom okolí, kde si človek ešte môže ulaviť, povedať, čo si myslí, čo ho trápi. Lebo, kamaráti, aj doma vás odpočúvajú, všetko, čo poviete, môže byť použité proti vám!

Profesor je znalec jazykov a literatúry zahnaný do kúta, jeho prednášky už nikoho nezaujímajú, školy ho nepozvú na besedu, je pristarý. Knižnica usporadúva spoločenské stretnutia (pod zámkou vzdelávania) pre známe obecnstvo – slabo platené slobodné učiteľky a administratívne pracovníčky z okolitých podnikov, ktoré poteší prítomnosť svetaskúseného muža, neženatého, bez záväzkov. Stano je v kurze, života-schopných mužov je málo. A ani tí nesedia doma, túlajú sa po svete, raz Ázia, inokedy Latinská Amerika, hory i moria, čo ich vlastne ženie?

– Gratulujem, – dvíha pohár Tomáš. – Čisté vody Bajkalu mali úspech! Dámy ťa žrali!

– Voda je problém, – opakuje sa Stano, slovo problém mu sedí na jazyku, bude mu ho treba zaspievať aj nad hrobom.

– Že či! – precitne Jarin. – Tú našu tatranskú mesto za pár grošov predalo zahraničnej spoločnosti, cudzinci skupujú pra-

mene, pôdu, po praotcoch zdedené chalupy! Do Holandska, ktoré leží sčasti pod hladinou mora, vyvážame nespracované drevo, dokonca ornicu! Vzduch nám otravujú cudzie lietadlá počas nekonečných cvičení, vojnových príprav...

– Menej pite! – zasiahne Milan. – Budete menej splachovať, vodička sa ušetrí... Mravokárcovia nenadarmo apelujú na naše svedomie, aby sme obmedzovali osobnú spotrebu, chudáci si poctivo uťahujú opasky, ibaže na boháčov to neplatí...

– Svedomie? Taký prepych si boháč nemôže dovoliť, – chechce sa Stano.

Aj Tomáš sa baví, pozrime sa, ostrov slobody ponúka ná-zornú ukážku agitácie a propagácie, náš Stanko začínal s dia-pozitívmi, a ako sa vypracoval, odrazu je z neho politik, dran-cujeme planétu a mocní drancujú nás, robia z nás otrokov, drieme za lacný peniaz a nadnárodné spoločnosti vyvážajú zisk do bohatých krajín, vnucujú nám svoje videnie sveta, svoj spôsob života, demokraciu zaručujúcu práva dobre zma-nipulovanej masy, hoci všetci vieme, čo je za pozlátkou. Naj-demokratickejšiu krajinu poburuje, že malý ostrov pod jej nosom má svoj systém hodnôt, treba ho držať nakrátko! Slo-boda? Chachá! Svet je čím ďalej, tým nebezpečnejšie miesto na život. Priatelia, je to problém!

Čo tých chlapov ženie, uvažuje Tomáš, počúva Stanove ne-konečné táračky o ceste ako symbole slobody, zdvihni sa a chod! Pravda, ak máš peniaze a organizačný talent.

Tomášove cesty sa končia v temných dolinách, zo zvyku podlieha nejasnej predstave, že v horách ešte žije niečo ako duch slobody, stačí vyjsť na bralo, zhlboka sa nadýchnuť, a inšpirácia príde sama. Dopekla, čosi nám chýba, márne sa držíme drevenej dosky opileckého stola v Modrom enciáne, márne víťazne cengáme pohármi.

Habkavo vyšiel do tmy. Pár metrov od neho šumel potok, v ktorom sa práve na tomto mieste pred časom utopil ďalší člen bohémskej skupiny. Bohémi! nieslo sa opovržlivo mes-tom. Zdravý chlap, a nerobí, vyhýba sa práci, žije z matkinej podpory, vynáša z rodičovskej pivnice vence cibule a boky

slaniny, len aby bolo na pivo so zápražkou, stačí aj lacný „tuzemský“ rum, domov príde nadránom, celé dni vyspáva... Zdravý chlap? Ktovie, čo sa v nás pokazilo? Čo vo mne nefunguje?

Potok nie je hlboký, chlap padol z vysokého múra na ostré skalnaté dno, našli ho až ráno.

3

Miestna honorácia pestuje zdravý spôsob života, panstvo hrá tenis, chodí na golf, pod zámienkou športu sa nevyhýba ani ľudovej zábave, ktorú nazvali turistický krúžok. Všetci pekne v šiku rezko pochodujú pod korunami stromov. Spolok má tradíciu, kedysi ho založil profesor Jarin, hoci pre vysoký vek už na túry nechodí, stačí mu popoludňajšia trojhodinová prechádzka – predpísal mu ju lekár, zrejme dobrý odborník, keď odporúča posilňovať srdce červeným vínom a príležitostne dovoľí aj pohárik koňaku.

Tempo je svižné, na turistiku chodia športom zocelení ľudia, miestna inteligencia, lekári, učители, zopár životaschopných starších dám s podrezaným jazykom a jediným správnym názorom na všetko na svete. Na prekvapenie sa pridali aj mladšie učiteľky, aj dievčenská Iva. Turistická trasa sa zavŕši v súkromnej horárni zmenenej na haciendu s pivnicou dobre zásobenou vínovými sudmi.

- Žiaci poslúchajú? – prisadol si Tomáš k učiteľkám.
- Isteže, – Iva úsponne zareagovala na duchaplňú otázku.
- Všetci musíme poslúchať, – pokračoval v načatom tóne.
- Čo iné nám ostáva? Tancuj, ako ti hudú! – pridala sa Stano.
- To je dnešná sloboda!

– Veď to. Stále do nás niekto niečo hustí. Sme zavalení informáciami. Chudáci žiaci! Dospelý sa v tom stráca, čo potom tie deti? Zohnať si nepriestrelnú vestu, chrániť zo všetkých strán ohrozované ja... Iste je to aj problém umenia?

Obrátila naňho oči, teraz hovor o sebe, ty skrachovaný

umelec, všetci tu o tebe všetko vieme, chodíš do hôr s paletou v ruksaku, maľuješ horské zákutia, jazierka v skalnatých dolinách, zopár obrázkov je vystavených vo výkladoch na námestí, nikto ich nekupuje...

– Celý život je umenie, – odbil ju, nemal náladu na vážne debaty.

– Veď hej, – s úsmevom prikývla.

Harmonika a spev ako osvedčená psychoterapia, kto sa smeje a odušu vyspevuje, predĺži si život. *Horička zelená, zelenaj sa!* Nikto nás nemusí poučovať, zvládame umenie žiť.

V mladších rokoch mu každá zmienka o umení umožňovala pozvať slečnu do ateliéru. Bolo to dávno. Našťastie v súkromí úbohej izby na umenie neprišla reč, k dispozícii bola posteľ, zavše sa stalo, že ho slečna poctila aj opakovanou návštevou, ale keď zistila, že TO JE VŠETKO, pán nič iné neponúkne, nechce prísť o slobodu, čoskoro sa vyparila.

Guláš sa zapíja vínom, padali vtipy, pod sklepenou povalou sa ozýva spev, nepočuť slova. *Za teba nepôjdem!*

Isteže nepôjde, rozdeľuje nás všeličo, vek (zbytočne si robíš chůtky na mladé mäsko), náboženstvo (tu všetci chodia do kostola, je to súčasť miestnej kultúry), a najmä peniaze, odjakživa ti chýbali. Takmer dvadsať rokov prežil v cudzine, umýval riad v lacnom bare, leštil poháre, po čase ponúkal pastelové krajinky v prímorskom turistickom stredisku, a ak sa našiel záujemca, niekoľkými ťahmi nahodil portrét prachatého turistu alebo jeho dočasnej spoločníčky, boháči chodia na dovolenky v premenlivej spoločnosti krásnych žien. Aj Tomášove vzťahy boli dočasné, kým neprišla správa o matkinej chorobe, treba sa vrátiť, hoci už nejestvuje ten dvor, stará jablň, burina pod nahnutým plotom. No ešte vždy sa modrejú štítily nad zelenou huňou podlesia, výšky ako priestor pre slobodu ducha, ešte vždy tu natrafiš na ľudí, v ktorých žije čosi z minulosti.

– Žije, žije... čosi v nás ešte žije, máme to v hymne... – zapojil sa do debaty, ktorej zmysel mu unikol.

– Žije? – rozčúlil sa Stano. – Živorí! Dokonáva! Minulosť je fuč! Ešte si to nepochopil? Akosi ti to nezapína, kamarát!

Ďalšia lekcia. Tu sú všetci múdri, len ja som ten najväčší somár! Pravdaže, aj Stano potrebuje minulosť pochovať, čo ako slávnú, túžba po sláve ho hnala do Himalájí, dobre trénovaný športovec hravo zdolá osemtisícovku, no keď sa výprava vrátila bez úspechu, skrotol. Radšej na to nemyslieť. Zabudnúť na údery, pri narážkach len precedí pomedzi zuby, čo vy viete, chlapi, nikomu sa nebudem spovedať, čo bolo, bolo, je to za nami, detstvo, mladosť, rodina, ženy, všetko mám šťastne za sebou, vďaka alkoholu som na to dávno zabudol, pripime si, kamaráti, zmierte sa s tým, že som od prírody egoista, sám sebe kráľom, víno dodá telu silu a duchu vzlet!

Čašníčky roznášali pariace sa jedlo.

– Poľovnícky guláš! – potešil sa Stano. – To je moje! Vlastne naše! Všetci si radi zapoľujeme a potom z toho máme v hlave guláš! Taká je trpká pravda, kamaráti! Plná miska a plný pohár, čo by sme ešte chceli? Náhodou, toto víno sa dá piť. Na zdravíčko! – štrngol si so všetkými navôkol.

Iva ho zbožne počúvala, devy zbožňujú hrdinov.

Netreba liezť na Himaláje, vravel si Tomáš, stačí výlet do horárne v turisticky obľúbenej doline, aby človek pochopil, ako to s ním vyzerá.

4

Učená spoločnosť dnes pije zadarmo, platí profesor. Pri plných pohárikoch unudene vypočujú profesorské úvahy, aké šťastie, že máme túto krčmu, nemusíme sedieť doma, hľadiet na tú hrôzu na obrazovke, horiace mestá, plačúci, ranení, mŕtvi, výbuchy a stĺpy dymu... Kristus za nás krvácal na kríži, teraz za naše hriechy krvácajú nevinné deti... Nedá sa na to pozerieť...

– Veď vravím, problém... – trvá na svojom Stano. – Všetko je problém!

– Šťastie, že človek má kam ujsť... – súhlasne prikyvuje Milan.

– Ja som televízor dávno vyhodil, – gestikuluje Stano. – Nemám na to nervy.

– Moja žena sa od tej debny celý večer nepohne, – priznal sa Milan. – Miluje seriály...

– Dnes žijú celkom iní ľudia, – vzdychol si profesor. – Premeny človeka, to je dlhá pesnička. No skade sa berie toľká agresivita? Toľké nepriateľstvo? Kedysi sa našinec držal spoločensťva, dnes sme sólisti, spoliehame sa na vlastné sily, podliehame ilúzii, že každý z nás môže žiť sám v rámci svojej osobnej slobody, no kam to vedie, kamaráti? Viete mi povedať? To je cesta do samoty, do pekla! Ešte šťastie, že máme túto krčmu, tento stôl, skutočný ostrov slobody!

– Štamgasti slovenských krčiem, spojte sa! – podgurážene zvýšil hlas Stano. – V jednote je sila!

Do baru vošli štyri mladé ženy, zamierili k stolu v opačnom kúte sály. Tomáš znervóznel. Pravdaže, deva, ktorá mu ktovieprečo padla do oka, možno mu kohosi pripomína, čert ber minulosť, spálili sme mosty, búrky dávno utíchli, dojímavý cit je len chémia...

– Každú sekundu sa na svete odohrá množstvo katastrof, no pri našom stole je pokoj, – zdvihol pohár Jarin.

– Jasné, pokoj! Zvykli sme si, že konzumujeme, prikyvujeme a nerozmyšľame, – neprestával vrtať Stano.

Zahrála hudba. Stano vstal, upravil si kravatu a vykročil k stolu v kúte miestnosti. O chvíľu držal slečnu v náručí. Okrem nich nebolo na parkete nikoho, až po chvíli sa pridalo niekoľko obstarožných párov.

Búrky dávno utíchli? vysmieval sa Tomáš sám sebe, keď vyšiel do noci. Tiene tancujú, odlesky mlák svietielkujú pod nohami, už si nie je istý, či ho spomienky neklamú, či sa udalosti, ktoré mu neschádzajú z mysle, naozaj stali. Všetko je definitívne preč, zbytočne dosiaľ hľadá rumancom zarastený dvor, plánku obsypanú drobnými červenými plodmi, zlietali sa na ne krdle vtáctva, štebotavý rákoš na pozadí oblohy, nekonečnej, svietielkujúcej kdesi za obzorom.

Pripomína si detaily, roky vedome potláčané, odsúvané do

zabudnutia. V cudzine nechcel myslieť na rodný kraj, aj mimovoľná spomienka privolala clivotu. Domy opreté o seba, ľudia nadohľad, vždy bol ktosi nablízku, aspoň tackajúca sa silueta opileckej postavy v slabom svite pouličnej lampy. Svet včerajška. Teraz sú nočné ulice ako vymetené, cez deň brázdia mesto cudzie tváre, pripomínajú čosi, čo beznádejne zapadlo v hĺbinách pamäti. Toto je už iné mesto, iný svet, iní ľudia, iné časy. Iba pálenka účinkuje stále rovnako, človek po nej šťastne zhlúpne ako zamlada.

Do bytu sa vplazil potichu, aby nezobudil matku, oblečený sa hodil na posteľ. Stano a krehká dievčina v rytme tanca, radosť na nich pozrieť. Neúspešný dobyvateľ Himalájí to so ženami vie. Kedysi som to vedel i ja, márne sa presviedčam, že som na všetko zabudol, ak človeka rozhádza jedno dievčatko. Možno je to príznak života, tep ešte búši... Neskočil som dolu hlavou do potoka, pár metrov od osvetleného barového vchodu, žijem, v susednej izbe spí matka. Čo hľadáš, včerajší deň? Prečo ho nehľadáš tam, kde si ho stratil, ale tu, pod vysvieteným nápisom MODRÝ ENCIÁN? Hľadám ho tu, kde je svetlo, lebo tam, v temnej minulosti, je tma tmúca. Uvedomil si, že by sa mal zobliecť a umyť, ale spánok bol silnejší.

5

Zábavné podniky v meste sú v chladnom počasí preplnené, prešiel zopár kaviarní, barov, krčiem, ale spoločnosť všade rovnaká, príbuznú dušu človek neobjaví. Osvetlené námestie ostalo za ním, ale tiene neprestali tancovať, mihali sa okolo nôh, raz sa mu vliekli za päťami, raz mu poskakovali pred očami, zväčšená hlava a podťatý trup, postava zohnutá pod náporom vetra. V tme pred sebou rozoznal tieň, osamelý chodec na slabo osvetlenom chodníku sa namáhavo prebýjal vetristou nocou.

Keď tmavú postavu dobiehal, zazdalo sa mu, že je to žena, aj ona obrátila k nemu tvár chránenú kapucňou, možno

v obave, čo čakať od nočného chodca, ktorý sa blíži, uľavilo sa jej, keď ho spoznala, hoci v hlase jej pri pozdrave ešte doznievala hystéria.

– Odkiaľ tak neskoro?

– Z roboty. A vy?

– Z krčmy, ako inak.

Zasmiala sa. Jasné, ako inak!

Spomalil tempo, vlastne sa nikam neponáhla. Matku zobudí tak či tak, náročky ho vyčkáva pri televízore, pri hlučných hlasoch spí, ale keď sa v nočnom tichu uloží do postele, spánok neprichádza. Obetavo kontroluje synove príchody, je celý otec, do staroby nedostane rozum!

Mariška – hneď si spomenul na meno, skromná usmievavá Mariška, obeť najväčšieho bohéma, ktorý skončil v ľadovej potočnej vode – sa uľahčene rozhovorila, predsa len cesta nocou v spoločnosti mužského ochrancu má svoj pôvab. Celé dni robí na pošte, ale po večeroch berie fušky, momentálne upratuje v obchodnom reťazci, zatvárajú neskoro, a kým porobí, čo treba, je hlboká noc, na taxík nemá a nočné autobusy chodia zriedka, neostáva jej iné, ako ísť pešo...

– Odvážna? – usmeje sa jeho poznámke. – Nočný pochod ako z núdze cnosť... Musím zarábať, živím dieťa, nesmie pocítiť, že nemá otca, chcem, aby mu nič nechýbalo, aby malo všetko rovnako ako deti z normálnych rodín...

– Kde ste ho nechali? Kto sa oň stará? – nemal v úmysle na ňu naliehať, otázky vyslovoval bez uvažovania, napokon, čo ho do toho. Neurazila sa, podrobne vysvetľovala, synček, geniálne dieťa, žije momentálne u rodičov na dedine, má sa dobre, je tam dvor plný hydiny, dieťaťu prospeje, keď vie, čo je kravička, kozička, kohútik... My doma nemáme ani mačku, o psovi už ani nehovorím, s tým sú výdavky...

Bola na poľutovanie, schúlená v chatrnom kabátiku, s hlavou vtiahnutou v kapucni omotanej širokým šálom, podchvíľou si ho vytiahla až na nos, len oči jej svietili ako moslimke. Chúďa, mala smolu, že si ju všimol neodbytný Paľo, urobil jej dieťa, a prv ako prišla reč na sobáš, skončil v potoku. Aj Paľo bol chu-

dák, večne bez haliera, za pivo platil maminou cibulou, peňaženku, obrovskú buksu zdedenú po starom otcovi Amerikánovi, nosil iba na parádu, a hoci bola prázdna, pôsobila dojmom, že je napchatá do prasknutia, kvalitná koža sa na nej zdúvala, akoby bola niečím podšitá. Zavše si ju uprostred nekonečných rečí vložil na stôl, akože ide platiť, najmä ak sa zdalo, že dnes platí profesor Jarin. Nebudem sa hádať! veľkoryso schoval buksu do vrecka, ktoré mu vydúvalo hrud'. Ktovie, či nápadná buksa nebola na príčine, že jednej noci skončil v potoku. Veď len nedávno v parku pri stanici prepadli v deň výplaty opilca, stálo ho to život, hoci svedkovia tvrdili, že práve stihol splatiť dlhy a zvyšok do haliera prepil, v peňaženke ostalo pár drobných.

Počúval Mariškine nadšené reči, chlapec nesmie vyrastať v biede, vždy bude mať všetko ako iné deti, nič mu nesmie chýbať, aj keby si mala od úst odtrhať, preto má dve zamestnania a ešte aj cez víkendy vyrába umelé kvety pre kvetinárstvo, v jeseni idú na odbyť náhrobné vence... Všetko, čo zarobí, odkladá synovi na účet, pošle ho do škôl, do cudziny, už teraz vidieť, že je šikovný, uplatní sa vo svete.

– Šťastie, že mám dobrých rodičov, – uprela naňho oči ponad tmavého šálu, – vo všetkom ma podporujú, venujú sa malému, Pavlík už chytá rozumy... Niekedy si vyčítam, že vyrastá bez otca, ale čo by som chcela v dnešnom svete? Čo? Sotva by som niekde našla chlapa, čo by mal rád aj mňa, aj moje dieťa... Je to márne. Zbytočne sa človek obzerá, očakáva, že nejakým zázrakom objaví pramienok citu v bezcitnom svete.

V duchu sa musel zasmiať. Márne hľadanie ihly pod lampou ako v starom vtipe. Zbytočné je hľadať čosi, čo si stratil nevedno kedy a nevedno kde. A vôbec – našiel si niekedy ihlu, za ktorou hodno banovať?

Mariška očividne banuje. Pekný Paľko sa syna nedožil! Ostala na chlapca sama, ale ona to zvládne, aj keby si mala ruky po lakte zodrať.

Na križovatke zastala, ich cesty sa rozchádzajú, odbočuje k sídlisku.